

Mirjana Matijević Sokol

Sjećanje na Ljubu Bobana, Solinjanina, povjesničara, akademika...

Mirjana Matijević Sokol
HR, 10000 Zagreb
Filozofski fakultet Sveučilišta
u Zagrebu
Odsjek za povijest
Ivana Lučića 3

UDK: 929 Boban,Lj.

Prije dvadeset godina iznenada u naponu intelektualne snage na pragu sedmoga desetljeća napustio nas je hrvatski povjesničar prof. dr. sc. Ljubo Boban, član HAZU. Ovim malim prilogom želim prenijeti neka svoja osobna sjećanja na ovoga zaslužnog znanstvenika, ali i našega dragoga Solinjanina.

Na Bobanov znanstveni doprinos i javno djelovanje u ovom broju *Tusculuma* podsjetit će nas prof. dr. Damir Agičić, a ja ću se kao Solinjanica koja sada sjedi u nekadašnjem Bobanovu radnom kabinetu na Odsjeku za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prisjetiti nekih situacija koje ocrtavaju njegovu drugu, većini nepoznatu, ljudsku dimenziju.

Kada sam godine 1971. počela studirati arheologiju i latinski jezik na Filozofskom fakultetu profesore bi moje »salonitansko« podrijetlo podsjetilo da mi spomenu s osobitim ljudskim i profesionalnim poštovanjem svoga kolegu profesora Ljubu Bobana. Te godine je kao relativno mladi profesor osnovao Zavod za hrvatsku povijest što je u onim vremenima bio vrlo hrabar čin. Tijekom studija sam shvaćala da je Ljubo Boban uvaženi znanstvenik kojega poštuju i oni koji se bave istim područjem i oni koji proćavaju starija razdoblja. S izetnim su respektom o njemu govorili i istomišljenici i oni drugi. Uskoro je postao i najmlađim izvanrednim, pa redovitim članom HAZU tada JAZU.

Kako se bližio kraj moga studija i trebalo se pobrinuti za zaposlenje, moji dragi profesori usmjeravali su me prema akademiku Bobanu, Solinjaninu jer on – govorili su – to može, ali i hoće. I tako sam zaista bez ikakvih pretihodnih susreta uz pomoć svojih dragih i brižnih barba Mate i tete Zdenke, njegovih prijatelja iz djetinjstva, otišla do njihova Ljube u Sevid gdje smo ga zatekli u poslu na

vikendici. Nije se iznenadio. Štoviše, kao da nas je očekivao jer je znao od svojih kolega, mojih profesora, da bi jednoj maloj Solinjanici trebalo zaposlenje. Kao i danas, i onda se nije lako dolazilo do posla, osobito željenog. No, Ljubo Boban je shvatio svoju zadaću ozbiljno i založio je svoj ugled da mi pokušava naći mjesto arheologa u nekom od splitskih muzeja. Ali nije išlo i on mi je sve otvoreno rekao... Ona *Nemo propheta in patria sua*. (*Nitko nije prorok u svom kraju.*) u ovom je slučaju vrijedila i za njega i za mene. Ali latinski jezik bio je dobitna kombinacija i mladi akademik Ljubo Boban, ujedno i voditelj tadašnjeg Akademijina Zavoda za povijesne znanosti u Zagrebu koji je osnovan za rad na *Diplomatičkom zborniku*, jednom od temeljnih Akademijinih projekata upotrijebio je sve svoje snage da me tamo zaposli. No, trajalo je i tada više od godine dana dok konačno nisam postala asistent Zavoda na Zrinjevcu. Na prvi moj radni dan prije 37 godina prije odlaska na godišnji odmor Ljubo Boban navratio je do mene i upitao me imam li novca do prve plaće. Eto takav je bio čovjek, naš dragi Ljubo...

Bio mi je dakle šef, voditelj Zavoda sa sjednicama koje su se održavale svake srijede. Nismo ga se kao šefa bojali – ali ga jesmo poštovali – i radovali smo se njegovim sjednicama jer su bile zanimljive, posebno meni mladoj asistentici. Uvijek je donosio neku novost, nešto što ja čak nisam ni razumjela, ali bilo je zanimljivo...

Spomenut ću da se s akademikima S. Gunjačom, M. Suićem i D. Rendićem-Miočevićem usudio obilježiti 1000. obljetnicu natpisa kraljice Jelene znanstvenim skupom održanim 16. lipnja u Splitu. Poznato je da je također veliku energiju uložio u realizaciju izgradnje zgrade MHAS-a pomažući svojim izrazitim sposobnostima doskočiti ad-

ministrativnim zavrslamama tadašnjem direktoru Muzeja i akademiku Stjepanu Gunjači.

U ranim osamdesetim godinama odlazio je na istraživanja u London i kada bi se vratio prepričavao nam je vijesti i nove spoznaje do kojih je došao. Bavio se pitanjima koja su još i danas aktualna, ali se o njima tada govorilo samo u kuloarima. Pratio je istraživanja o broju žrtava Drugoga svjetskog rata koja su nezavisno provodili Bogoljub Kočović u emigraciji i Vladimir Žerjavić u Hrvatskoj te nam prenosio njihove rezultate.

Kasnih osamdesetih kada su se već nazirale promjene u istočnom bloku uvjetovane »perestrojkom«, a hrvatski politički prostor obilježavala »hrvatska šutnja« obradovali smo se Bobanovim intervjuima u političkim listovima *Danas* i *Start* u kojima je progovorio o pitanjima o kojima se u Hrvatskoj šutjelo, a dominirala su srbijanskim političkim prostorom. Tada je izrekao svoj sud o kardinalu A. Stepincu i o broju žrtava u Drugom svjetskom ratu. Bile su to promišljene, ali u onim okolnostima hrabre i jasne poruke.

U vrijeme Domovinskoga rata Ljubo Boban nije sjedio skrštenih ruku. Iako je na neki način njegov odnos s pred-

sjednikom Franjom Tuđmanom bio opterećen epizodom oko doktorskih disertacija i jedan i drugi kao odgovorni javni djelatnici zaboravili su svoje mladenačke trzavice i surađivali. Lj. Boban bio je član Državnoga povjerenstva za granice i često je bio na prvoj crti bojišnice, bilo kao otac koji brine za sina u rovu, bilo kao znanstvenik koji na terenu »snima« situaciju. U sve je ulagao silnu intelektualnu snagu, ali i snažne emocije domoljuba. Osobito se to odnosi na mnogobrojne polemike koje nije izbjegavao. Čini se da je to ostavljalo dubokog traga na njegovu zdravlju načetom srčanim tegoba te je iznenada preminuo početkom listopada 1994. Svi mi koji smo ga poznavali bili smo zatečeni i shvatili smo da je hrvatska historiografija, kao i sama Hrvatska, osiromašena za jednoga vrsnog znanstvenika, ali i izuzetnu ličnost koja je često iza tvrde »solinske« maske skrivala lice dobrog, emotivnog i iskrenog čovjeka što ga je očito »koštalo« života.

I danas, dvadeset godina nakon njegova trajnog odlaska sjećamo ga se s poštovanjem i pitamo se što bi bilo i kako bi bilo da je proteklih dvadeset godina bio među nama.